

Sygn. akt V U 597/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mirosława Molenda-Migdalewicz

Protokolant: star. sekr. sądowy Katarzyna Awsiukiewicz

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2019 r. w Legnicy

sprawy z wniosku A. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W.

o emeryturę rolniczą

na skutek odwołania A. B.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W.

z dnia 5 lipca 2018 r.

znak (...)

I. **zmienia decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. z dnia 5 lipca 2018 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni A. B. prawo do emerytury rolniczej od 25 czerwca 2018 r.,**

II. **stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia.**

SSO Mirosława Molenda-Migdalewicz

Sygn. akt V U 597/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 05 lipca 2018 r., znak: (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił ubezpieczonej A. B. prawa do emerytury rolniczej, wskazując w uzasadnieniu, iż wnioskodawczyni nie udowodniła faktu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez co najmniej 25 lat, a jedynie przez okres 22 lata , 03 miesiące i 02 dni .

W uzasadnieniu wskazano , że wnioskodawczyni nie spełnia definicji osoby bliskiej rolnikowi – wskazanej w art. 6 pkt. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników . Ubezpieczona bowiem nie wykazała , że pozostawała z rolnikiem ciotką A. P. we wspólnym gospodarstwie domowym , pozostając na jej wyłącznym utrzymaniu, a dodatkowo w spornym okresie kontynuowała naukę ponadpodstawową w innych miejscowościach .

Od ww. decyzji odwołanie wywiodła ubezpieczona , wskazując , że posiada wymagany 25 letni staż , bowiem w okresie od 30 czerwca 1973r. do 30 listopada 1978r. pracowała w gospodarstwie rolnym ciotki, także wówczas gdy się kształciła

w (...)(od 03 września 1973r. do 06 czerwca 1974r., i od 02 września 1974r. do 21 czerwca 1975r.) oraz w Liceum Ogólnokształcącym (...)w B. od 01 września1975r. do 30 listopada 1978r.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podnosząc te same argumenty, co w zaskarżonej decyzji.

Dodatkowo wskazano , że znaczne odległości szkół ponadpodstawowych od miejscowości , w której mieszkała ciotka wnioskodawczyni , prowadząca gospodarstwo rolne , uniemożliwiały ubezpieczonej stałą pracę w tym gospodarstwie .

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni A. B. urodził się (...)

Wiek 16 lat wnioskodawca osiągnął w dniu (...).

Od ukończenia 16 roku życia wnioskodawczyni mieszkała i pracowała w gospodarstwie rolnym ciotki A. P. . Zamieszkała wraz z matką w tym gospodarstwie , gdy jej ojciec wyjechała nielegalnie do USA , skąd nie powrócił. Wnioskodawczyni miała wówczas rok i jej matka podjęła pracę zawodową , a nią opiekowała się ciotka . Później matka wnioskodawczyni otrzymała lokal i mieszkała w tej samej miejscowości , ale nie posiadała gospodarstwa rolnego . W dalszym ciągu pracowała zawodowo poza rolnictwem , a w czasie wolnym pomagała w pracach w gospodarstwie rolnym A. P..

Wnioskodawczyni mieszkała w gospodarstwie rolnym ciotki do 24 roku życia .

Ciotka wnioskodawczyni wraz z mężem W. B. posiadali gospodarstwo rolne o powierzchni 1,14 ha przeliczeniowego , stanowiących 1,56 ha przeliczeniowego , położonego w miejscowości L. gm. S. .

Ponadto w latach 1973-1978 dzierżawili od Gminy S. G. o powierzchni około 2 ha.

Mąż ciotki pracował w garbarni jako traktorzysta .

Gospodarstwo ciotki wnioskodawczyni specjalizowało się w hodowli i sprzedaży warzyw . W tym gospodarstwie warzywa były uprawiane na kilku hektarach warzywa.

W spornym okresie w gospodarstwie rolnym poza wnioskodawczynią jej ciotka i ciotki mężem mieszkało troje dzieci A. i W. P. . Najstarsze z nich było młodsze od wnioskodawczyni o 3 lata, kolejne młodsze o 5 lat , o 10 lat, o 14, lat i o 20 lat.

W okresie od 03 września 1973r. do 06 czerwca 1974r., i od 02 września 1974r. do 21 czerwca 1975r. A. B. uczyła się (...) w L. . Nie mieszkała w internacie . Codziennie dojeżdżała do szkoły , pokonując odległość 40 km w jedną stronę . Zajęcia zaczynały się o 8.00 i wnioskodawczyni dojeżdżała pociągiem wyjeżdżającym o 7.00. Zajęcia na kursie krawieckim kończyły się ok. 15.00 i o godz. 16.30 - 17.00 ubezpieczona była już w miejscu zamieszkania ciotki i po zjedzeniu posiłku pracowała przy pracach polowych przy sadzeniu / sianiu warzyw , ich hakaniu / plewieniu , kopcowaniu , a w okresie zimowym czyszczeniu . Prace te zajmowały jej czas do 23.00 . Ponadto pomagała ciotce w opiece nad jej dziećmi .

W okresie letnim od 07 czerwca 1974r. do 01 września 1974r. wnioskodawczyni nigdzie nie wyjeżdżała , gdyż rozpoczynał się sezon zbioru warzyw . Wykonywała wówczas prace polowe i prace w gospodarstwie rolnym w godzinach od 5.00 do 10.00 potem była przerwa i potem od ok. 13.00 wnioskodawczyni kontynuowała pracę w gospodarstwie rolnym ciotki .

Wnioskodawczyni pomagała także ciotce przy dojeniu krów , ale głównie wykonywała prace polowe przy warzywach i potem przy ich czyszczeniu po wyciągnięciu z kopców .

W gospodarstwie rolnym ciotki i jej męża było bardzo dużo kopców z warzywami , część była na podwórku część na polu.

Ponadto wnioskodawczyni, gdy nie jeździła do szkoły podczas kursu zajmowała się w okresie wiosenno letnim również wypędzaniem krów na pastwisko. Pastwisko było blisko gospodarstwa. Zajmowała się także przygotowaniem śrutu dla zwierząt, przytrzymywała worki, gdy mąż ciotki śrutował. Zwierząt w gospodarstwie było hodowanych dużo – krowy, trzoda chlewna, drób. Wnioskodawczyni zajmowała się także przygotowaniem ziemniaków do parowania na karmę dla zwierząt. w tym celu napełniała dwa duże parowniki ziemniakami i wodą.

W okresie od 01 września 1975r. do 30 listopada 1978r wnioskodawczyni uczyła się w Liceum Ogólnokształcącym (...) w B. .

Do szkoły dojeżdżała codziennie po obiedzie. W gospodarstwie rolnym pracowała wówczas od 6.00 rano do 13.00, a w okresie zimowym od 07 rano do 13.00. Wykonywała prace polowe i prace opisane powyżej.

W dniu 01 grudnia 1978r. wnioskodawczyni otworzyła zakład krawiecki w B. .

Naukę w Liceum Ogólnokształcącym (...) w B. ukończyła w dniu 29 kwietnia 1980r.

Do dnia 30 listopada 1978r. w wakacje, i weekendy w gospodarstwie rolnym ciotki wnioskodawczyni pracowała dłużej niż 4 godziny dziennie, a w okresie kiedy uczyła się szkole ponadpodstawowej pracowała w tym gospodarstwie co najmniej 4 godziny dziennie.

Gospodarstwo rolne było głównym źródłem utrzymania rodziny ciotki wnioskodawczyni.

dowód:

- akta KRUS w tym : zaświadczenie z Urzędu Burmistrza S. z dnia 09.02.2018r. r. k.27, świadectwa szkolne k. 66- 73 ,
- zeznania świadków w drodze pomocy prawnej przed Sądem Rejonowym w Żaganiu w dniu 25.10.2018r. : B. S. k. 38-39 , J. R. k. 36-37 i M. H. k. 40-41
- przesłuchanie wnioskodawczyni k. 54-55, e-protokół z dnia 10.04.2019 r.,00:06:38 i nast.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania wnioskodawcy zasługiwało na uwzględnienie .

Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 r., poz. 2336z późn. zm.), emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) kobieta osiągnęła wiek 60 lat ;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat;

W myśl zaś art. 20 ust. 1 cyt. ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. (ust. 3).

W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył okresu pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym ciotki po ukończeniu 16 roku życia, tj. od(...) do 30 listopada 1978r. (...) W tym czasie wnioskodawczyni z okresami przerw wakacyjnych kontynuowała naukę na kursach i w szkole ponadpodstawowej wskazanych w ustaleniach faktycznych niniejszego uzasadnienia .

Rozpoznając spór między stronami na wstępie wskazać należy , że w judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze – wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie – czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, z dnia 12 maja 2000 r., II UKN 538/99, z dnia 27 czerwca 2000 r., II UKN 612/99 i z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00). W powyższych orzeczeniach kładzie się nacisk na stałość wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, co nie musi jeszcze oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, ale gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej, z czym wiąże się też wymóg zamieszkiwania osoby bliskiej rolnikowi co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego. Wnioskodawczyni może udowodnić wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi fakt i czasokres wykonania pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu przez niego 16-tego roku życia, a do sądu orzekającego należy ocena, czy okres tej pracy może być uwzględniony i potraktowany jako okres, o jakim mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Jak wskazuje art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2016.277 ze zm.) domownikiem jest osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego lub w bliskim sąsiedztwie nadto stale pracuje w tym gospodarstwie i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy.

Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, wnioskodawczyni może zostać uznana za domownika A. P.. Była bowiem bliską dla niej osobą, łączyły je bliskie więzi rodzinne. Wnioskodawczyni mieszkała w tym gospodarstwie od ukończenia roku do 24 roku życia, prowadząc wspólne gospodarstwo domowe z ciotką i jej mężem . Wynika okoliczność ta z rozmiaru gospodarstwa rodzaju prowadzonej specjalistycznej produkcji – opisaney w ustaleniach faktycznych niniejszego uzasadnienia – oraz fakt , że dzieci A. i W. P. w początku spornego okresu nie miały ukończone 16 roku życia (najstarsze z nich miało wówczas 13 lat) , a w końcowej dacie tego okresie najstarsze z nich miało 18 lat i kolejno 16 lat , 10 lat i 1 rok .

Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługuje, w ocenie Sądu, treść przesłuchania wnioskodawczyni, która pozostaje w spójności z zeznaniami słuchanych w sprawie świadków: B. S., J. R. i M. H. .

Z dowodów tych jednoznacznie wynika, iż ubezpieczona - w spornym okresie – pracowała w gospodarstwie rolnym ciotki i jej męża .

Oceniając zasadność zatrudnienia wnioskodawcy co najmniej w połowie pełnego wymiaru czasu pracy w okresie od dnia 30 czerwca 1973r. do 30 listopada 1978r. - Sąd nie pominął faktu, iż gospodarstwo rolne A. P.ciotki wnioskodawczyni – obejmowało około 5 ka i wszystkie ziemie były uprawiane . Pola obsiewane były zbożami , a na większości były siane lub sadzone warzywa.

W gospodarstwie tym hodowano : bydło ,trzodę chlewną i drób.

Uwzględniając rozmiar prowadzonej działalności rolniczej Sąd uznał za wiarygodne twierdzenia wnioskodawczyni ,iż pracowała po 4 - 12 godzin dziennie, a jej praca miała charakter stały.

Praca wykonywana przez A. B. w gospodarstwie rolnym ciotki nie miała zatem , w ocenie Sądu , jedynie charakteru pomocy doraźnej , okazjonalnej lub dorywczej.

Sąd tym samym nie podzielił stanowiska strony pozwanej przedstawionego w zaskarżonej decyzji, iż nauka w szkole ponadpodstawowej i codzienne dojazdy ubezpieczonej do szkoły uniemożliwiały jej wykonywanie stałej pracy w tym gospodarstwie rolnym .

Zwrócić bowiem należy uwagę na fakt, iż nie tylko z twierdzeń ubezpieczonej, ale i z zeznań słuchanych w sprawie świadków wynika ,iż droga do szkoły nie stanowiła przeszkody w pracy wnioskodawczynie w gospodarstwie rolnym ciotki w wymiarze wskazanym w niniejszym uzasadnieniu .

W gospodarstwie tym wnioskodawczynie miała swoje obowiązki , które przedstawione zostały w ustaleniach faktycznych uzasadnienia .

W ocenie sądu praca wnioskodawczynie w tym gospodarstwie nie tylko nie była doraźna , ale i nie miała charakteru zwyczajowej pomocy domownika przy pracach rolnych . Dowodem na powyższą okoliczność jest fakt , że w spornym okresie gospodarstwo rolne stanowiło główne źródło utrzymania pięcioosobowej rodziny i wnioskodawczynie .

Podjęcie przez męża A. P. pracy w garbarni było związane z koniecznością zdobycia dodatkowych środków na pokrycie kosztów utrzymania rodziny , gdyż część upraw musiała być zdana do skupu .

Zatem – wbrew twierdzeniom organu rentowego – praca wnioskodawczynie w gospodarstwie rolnym ciotki – jako domownika - polegała na wykonywaniu czynności o istotnym znaczeniu dla prowadzenia działalności rolniczej . Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w okresie nauki w szkole ponadpodstawowej od ukończenia 16 roku życia A. B. była osobą dyspozycyjną , pozostającą w gotowości do wykonywania pracy rolniczej. W okresie wzmożonych prac polowych wnioskodawczynie nigdzie nie wyjeżdżała na wakacje . Cały swój czas przebywała w miejscu zamieszkania ciotki i pracowała w jej gospodarstwie rolnym .

Reasumując Sąd uznał , że sporny okres jest okresem podlegającym zaliczeniu - w wymiarze uzupełniającym - do 25 letniego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno- rentowemu , a tym samym wnioskodawczynie legitymuje się wymaganym 25 letnim stażem wskazanym w art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach społecznych rolników .

W konsekwencji Sąd – na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kodeksu postępowania cywilnego zmienił zaskarżoną decyzję jak w pkt. I wyroku .

W pkt. II wyroku sąd stwierdził ,iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia .

Zgodnie z treścią art. 118 pkt. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – zgodnie z którym w przypadku ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego – organ rentowy wydaje decyzję w terminie 30 dni, przy czym za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się dzień wpływu do Zakładu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego , jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji .

Przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych - stanowi , że jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego . Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności .

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno nie wydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r. II UKN 402/2000 OSNAPiUS 2002/20 poz. 501).

Powołane orzeczenie poprzez analogię można zastosować w niniejszej sprawie. Przedmiotem przeprowadzonego postępowania dowodowego było bowiem ustalenie czy wydając zaskarżoną decyzję organ emerytalny, popełnił błąd poprzez naruszenie przepisów prawa materialnego w zakresie nie uznania spornych okresów zatrudnienia do ogólnego stażu pracy.

Istotnym dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy jest zatem ustalenie, czy organ emerytalno- rentowy przekroczył termin do ustalenia prawa wnioskodawczyni do emerytury na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Termin ten w niniejszej sprawie wynosił 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Analizując materiał dowodowy sprawy sąd poczynił ustalenia celem wyjaśnienia czy organ emerytalny przed wydaniem w dniu 05 lipca 2018r. decyzji - stanowiącej przedmiot zaskarżenia w niniejszej sprawie - wypełnił w toku prowadzonego postępowania administracyjnego wszystkie obowiązki nałożone na niego przez kodeks postępowania administracyjnego.

„W tej sytuacji przypomnienia wymaga, że zgodnie z art. 66 ust. 4 ustawy systemowej w zakresie prowadzonej działalności Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przysługują środki prawne właściwe organom administracji państwowej. W opisanej działalności zakład stosuje przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, administracyjnego a w szczególności winien mieć na względzie:

obowiązek podejmowania niezbędnych kroków do wyjaśnienia stanu faktycznego (art. 7 kpa);

obowiązek informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego (art. 9 kpa);

obowiązek zapewnienia stronom czynnego udziału w postępowaniu administracyjnym i możliwość wypowiedzenia się co do zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 10 kpa);

Zgodnie z art. 75 kpa dowodami w postępowaniu administracyjnym może być wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy i nie jest sprzeczne z prawem (...) a zebrany w sprawie materiał dowodowy organ administracji państwowej jest obowiązany w sposób wyczerpujący zebrać i ocenić” (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 03 lipca 2007r., sygn. Akt IIIAUa 1995/06).

Z treści akt emerytalnych wynika, iż przed wydaniem zaskarżonej decyzji organ emerytalny wypełnił obowiązki wymienione w kodeksie postępowania administracyjnego art. 7, 9 i 10.

Ubezpieczona bowiem-w toku postępowania związanego z rozpoznaniem wniosku zgłoszonego do emeryturę rolniczą - miała możliwość udziału w postępowaniu administracyjnym poprzez składanie dowodów w postaci dokumentów.

Analizując materiał dowodowy sprawy nie można pominąć i tej okoliczności, że integralną część postępowania administracyjnego – związanego z rozpoznaniem wniosku o emeryturę - stanowiło postępowanie organu emerytalnego polegające na analizie dokumentów przedłożonych przez skarżącego wraz z przedmiotowym wnioskiem celem wydania decyzji

W konsekwencji sąd uznał, iż wydając decyzję dnia 05 lipca 2018r. nie zaistniały okoliczności, za które organ emerytalny ponosi odpowiedzialność.

W postępowaniu sądowym prowadzonym w niniejszej sprawie przesłuchano świadków i wnioskodawczynię oraz przeanalizowano - celem ustalenia charakteru prac wykonywanych przez skarżącą w spornym. Stanowisko sądu w tym zakresie zostało przedstawione w niniejszym uzasadnieniu .

Reasumując sąd uznał, iż - wydając zaskarżoną decyzję - organ emerytalny w postępowaniu administracyjnym nie naruszył przepisów i zasad tego postępowania. Tym samym po stronie organu emerytalnego nie zaistniały okoliczności, za które organ ten ponosi odpowiedzialność, za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia .